

คุณค่าและความหมาย ของภาพยนตร์ เรื่องจดหมายรักถึงอาม่า

คุณภาษาและวัฒนธรรมจีนสิรินธร
มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ได้เชิญ
ชวนนักศึกษาและบุคลากรร่วมเปิดบันทึก
ความทรงจำและสัมผัสความอบอุ่นไปกับ
ภาพยนตร์เรื่อง “Dear You: จดหมายรักถึง
อาม่า”

ในวันที่ 22 กันยายนที่ผ่านมา ซึ่งบอกเล่า
เรื่องราวของชาวจีนแต่จิวในยุคสมัยเลื้อยพัน
หมอนใบคนหนึ่งเดินทางมายังประเทศไทย
และใช้ “เกี้ยวพี” หรือโพยก๊วน (侨批 หรือ 批信)
ที่จัดส่งจดหมายและเงินโอนของชาวจีนโพ้น

ทะเลไปยังเขตพื้นที่แต้จิ๋วและซัวเถา (潮汕地区)
ของจีนเป็นเส้นใยเรื่องในการบอกเล่าเรื่องราว
ของครอบครัวที่ผูกพันข้ามเวลาหลายทศวรรษ
ระหว่างจีนและไทย

ในปี ค.ศ.1948 เจิ้งมู่เซิง (郑木生) ได้เดิน
ทางระหกระเหินสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้
เพื่อหนีการเกณฑ์ทหาร เขาเริ่มจากการเป็น
คนงานสร้างรถไฟในมาเลเซีย ก่อนจะย้าย
มายังสยาม (ประเทศไทยในปัจจุบัน) และ
รับจ้างปั่นรถสามล้อเลี้ยงชีพ เมื่อมาถึงเมือง
ไทย เจิ้งมู่เซิงได้เข้าพักที่โรงเตี๊ยมของพ่อเชิยะ

หนานจือ (谢楠枝) และได้อัจฉริยะกับครอบครัวนี้ ในช่วงแรก ทั้งสองไม่ได้สนิทสนมกันนัก แต่เมื่อเวลาผ่านไปบวกกับประสบการณ์ด้านการศึกษาภาษาจีน ความไว้วางใจระหว่างกันจึงค่อยๆ ก่อตัวขึ้น เจิ้งมู่เซิงให้ความสำคัญกับการศึกษาภาษาจีนเป็นอย่างมาก เขาได้เปิดชั้นเรียนภาษาจีนขึ้นในโรงเรียน ซึ่งทำให้เยี่ยะหนานจือได้มีโอกาสสัมผัสและเรียนรู้ภาษาจีนในที่สุด

ต่อมาเกิดเหตุเพลิงไหม้โรงเรียนจากการลอบวางเพลิง เจิ้งมู่เซิงได้เสี่ยงชีวิตวิ่งเข้าไปในกองเพลิงเพื่อช่วยชีวิตพ่อของเยี่ยะหนานจือ และจากการทะเลาะวิวาทจนทำร้ายผู้ก่อเหตุบาดเจ็บ ทำให้เขาต้องโทษจำคุก ในระหว่างที่เขาชดใช้กรรมอยู่ในเรือนจำ เยี่ยะหนานจือได้เดินทางไปเยี่ยมเยียนเขาอยู่เสมอ และเริ่มทำหน้าที่เขียนและส่งจดหมายและเงินโอน “เกี้ยวพี” แทนเขา ส่งกลับไปให้ เย่ซูโหว่ ผู้เป็นภรรยาของเจิ้งมู่เซิง ซึ่งอยู่ห่างไกล ณ เมืองแต้จิ๋ว หลังจากพ้นโทษ เจิ้งมู่เซิงยังคงทำมาหากินต่อไป พร้อมทั้งส่งจดหมายและเงินกลับไปให้เย่ซูโหว่ผ่าน “เกี้ยวพี” หรือโพยก๊วนอย่างสม่ำเสมอ ต่อมาระหว่างการทำงานบนเรือ เขาได้ทำความดีช่วยชีวิตผู้อื่นจนต้องเผชิญหน้ากับกลุ่มโจรสลัด และเสียชีวิตลงอย่างน่าเศร้า ต้องจบชีวิตลงในประเทศไทย

หลังจากการจากไปของเจิ้งมู่เซิง เยี่ยะหนานจือ (谢楠枝) ได้สวมรอยเขียนจดหมายและส่งเงินในนามของเขาไปให้เย่ซูโหว่ (叶淑柔) อย่างต่อเนื่องยาวนานถึง 18 ปี

หลายปีต่อมา เจิ้งเสี่ยวเหว่ย (郑晓伟) ผู้เป็นหลานชายของเจิ้งมู่เซิง ได้ถือจดหมายฉบับเก่าแก่ที่คุณย่าเก็บรักษาไว้อย่างดี เดินทางมายังประเทศไทยเพื่อตามหาญาติ และในระหว่างการออกสืบหาร่องรอยของคุณปู่ นั่นเอง เรื่องราวในอดีตที่ถูกฝุ่นแห่งกาลเวลาบดบังมานานหลายปี จึงค่อยๆ ถูกเปิดเผยออกมา

คุณค่าและความหมายของเรื่องราวดังต่อไปนี้

ประการแรก ลือผ่าน “จดหมาย” และ “เงินโอน” สะท้อนความรับผิดชอบต่อครอบครัวและความผูกพันต่อบ้านเกิดที่อยู่เบื้องหลัง “โพยก๊วน” หรือ “เกี้ยวพี”

ภาพยนตร์เรื่องนี้ถ่ายทอดบทบาทของ “โพยก๊วน” หรือ “เกี้ยวพี” ในฐานะที่รวมจดหมายบ้านและใบโอนเงินเป็นหนึ่งเดียว ผ่านการส่งจดหมายและเงินอย่างต่อเนื่องของเจิ้งมู่เซิง ซึ่งสะท้อนถึงความรับผิดชอบต่อครอบครัวและความรักอันลึกซึ้งต่อแผ่นดินเกิดได้อย่างมีชีวิตชีวา รายได้น้อยนิดของเจิ้งมู่เซิงไม่เพียงแต่เป็นเสาหลักทางเศรษฐกิจให้แก่ภรรยาและลูกเท่านั้น แต่ยังเป็นสื่อกลางสำคัญของชาวจีนโพ้นทะเลในการถักทอสายสัมพันธ์ครอบครัวและฝากความระลึกถึงบ้านเกิด ด้วยเหตุนี้ “โพยก๊วน” หรือ “เกี้ยวพี” จึงเป็นยิ่งกว่าเอกสารบันทึกทางประวัติศาสตร์ แต่กลายเป็นสัญลักษณ์ที่เป็นรูปธรรมของการดิ้นรนหาเลี้ยงชีพ การเฝ้ารอคอยของครอบครัว และสายใยที่เชื่อมโยงสู่แผ่นดินแม่ ส่งผลให้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์และคุณค่าทางอารมณ์ความรู้สึกที่แฝงอยู่นั้น ได้รับการถ่ายทอดออกมาได้อย่างเข้มข้นและมีชีวิตชีวายิ่งขึ้น

ประการที่สอง สืบสาน “บุญคุณ” และ “คุณธรรม” ยกระดับจริยธรรมมนุษยธรรมที่ก้าวข้ามสายเลือด

หลังจากเจิ้งมู่เซิงเสียชีวิต การทำหน้าที่เขียนจดหมายและส่งเงินแทนเป็นเวลานานถึง 18 ปีของเยี่ยะหนานจือ ได้ขยายขอบเขตความหมายของภาพยนตร์ จากความรักในสายเลือดครอบครัวไปสู่จริยธรรมแห่งมนุษยธรรม ทั้งการรู้คุณ การตอบแทนบุญคุณ และการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เธอได้เปลี่ยนความสำนึกในบุญคุณที่มีต่อเจิ้งมู่เซิง และความเห็นอกเห็นใจต่อสถานการณ์ของครอบครัวเย่ซูโหว่ ให้กลายเป็นการปกป้องคุ้มครองยาวนานถึง 18 ปี การรอคอยอันยาวนานของเย่ซูโหว่และการเฝ้าดูแลอย่างต่อเนื่องของเยี่ยะหนานจือ สะท้อนถึงพลังสำคัญที่ทำให้สายสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นของครอบครัวนี้ สามารถก้าวข้าม

ผ่านกาลเวลา ดินแดน และความตายได้อย่างแท้จริง

ประการที่สาม พินชีวิตความทรงจำ “โพยก๊วน” หรือ “เกี้ยวพี” ผลักดันการถ่ายทอดวัฒนธรรมประเพณีสู่ยุคปัจจุบัน ภาพยนตร์เรื่องนี้เปลี่ยนคลังเอกสาร “โพยก๊วน” หรือ “เกี้ยวพี” ที่หยุดนิ่ง ให้กลายเป็นความทรงจำทางวัฒนธรรมที่มีชีวิต ผ่านชะตากรรมของตัวละครและชีวิตครอบครัว ภาพยนตร์ได้ถ่ายทอดภาพชีวิตของชาวจีนโพยทะเล ความรับผิดชอบต่อครอบครัว และความผูกพันต่อบ้านเกิดที่อยู่เบื้องหลัง “จดหมาย” และ “เงินโอน” ออกมาอย่างเป็นรูปธรรม ทำให้ผู้ชมสามารถเข้าใจข้อมูลทางประวัติศาสตร์และคุณค่าทางอารมณ์ความรู้สึกที่ โพยก๊วน หรือเกี้ยวพีแบบฉบับผ่านประสบการณ์ชีวิตของคนธรรมดา ภาพยนตร์ไม่ได้มอง โพยก๊วน หรือเกี้ยวพี เป็นเพียงเอกสารทางประวัติศาสตร์ที่ไร้ชีวิต แต่มำมันไปวางไว้ในเส้นทางชีวิตของตัวละครและวิถีชีวิตครอบครัว ทำให้จดหมายบ้านแต่ละฉบับกลายเป็นสื่อกลางความทรงจำทางวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงอดีตกับปัจจุบัน ทั้งยังเปิดเส้นทางใหม่ผ่านสื่อภาพยนตร์ในการ

ถ่ายทอดวัฒนธรรม “โพยก๊วน” หรือเกี้ยวพีแบบดั้งเดิมสู่ยุคปัจจุบัน

ประการที่สี่ ขยายมิติสตรีและการสืบทอดวัฒนธรรม เติมเต็มการเล่าเรื่อง “เกี้ยวพี” ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ภาพยนตร์เรื่องนี้ถ่ายทอดการรอคอยของเยซุโหวรและการปกป้องดูแลของเซี่ยเหานานจือ ซึ่งเป็นการขยายมุมมองของสตรีในการ

เล่าเรื่องราวเกี่ยวกับ “โพยก๊วน” หรือ “เกี้ยวพี” ไม่เพียงแต่แสดงให้เห็นถึงประสบการณ์ทางประวัติศาสตร์ของผู้ชายชาวจีนโพยทะเลในการ “เดินทางท่องโลก-หาเลี้ยงชีพ-ส่งเงินกลับบ้าน” เท่านั้น แต่ยังให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับการรอคอยของหญิงสาวที่รออยู่เบื้องหลัง การปกป้องและความรับผิดชอบของหญิงสาวในต่างแดนกล่าวคือ หญิงสาวในเมืองไทย ตลอดจนการแบกรับทางอารมณ์ความรู้สึกของผู้หญิงในสายสัมพันธ์ครอบครัวข้ามชาติ ส่งผลให้มีมิติทางอารมณ์ของการเล่าเรื่องโพยก๊วน หรือเกี้ยวพีแบบดั้งเดิมมีความหลากหลายและลึกซึ้งยิ่งขึ้น

ในขณะเดียวกัน เส้นเรื่องเกี่ยวกับการศึกษาภาษาจีนในภาพยนตร์ ยังช่วยขยายเรื่องราวจากความรักความผูกพันในครอบครัวไปสู่การสืบทอดทางวัฒนธรรม เจิ้งมู่เซิงให้ความสำคัญกับการศึกษาภาษาจีนและมีส่วนร่วมในการผลักดันให้เกิดชั้นเรียนภาษาจีนซึ่งทำให้เซี่ยเหานานจือได้สัมผัสและเรียนรู้ภาษาจีนไปด้วย ส่งผลให้การเรียนภาษาจีนกลายเป็นสายใยอันสำคัญที่เชื่อมโยงชาวจีนโพยทะเลเข้ากับวัฒนธรรมจีนและความทรงจำเกี่ยวกับบ้านเกิด

ด้วยเหตุนี้ ภาพยนตร์จึงผสมผสานการอพยพย้ายถิ่นฐานของคนรุ่นบรรพบุรุษ การเฝ้าดูแลของครอบครัว ความผูกพันต่อบ้านเกิด และการสืบทอดทางวัฒนธรรม เข้าไว้ในการเล่าเรื่อง “โพยก๊วน” หรือ “เกี้ยวพี” ได้อย่างลงตัว ทำให้วัฒนธรรม “โพยก๊วน” หรือเกี้ยวพีแบบดั้งเดิมได้รับการถ่ายทอดในยุคปัจจุบันอย่างเป็นรูปธรรมและมีชีวิตชีวายิ่งขึ้น

รองศาสตราจารย์ นรชาติ วัง

สำนักวิชาจีนวิทยา มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง